

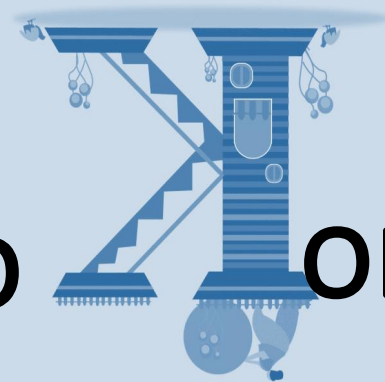
ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

ūrybiškumo

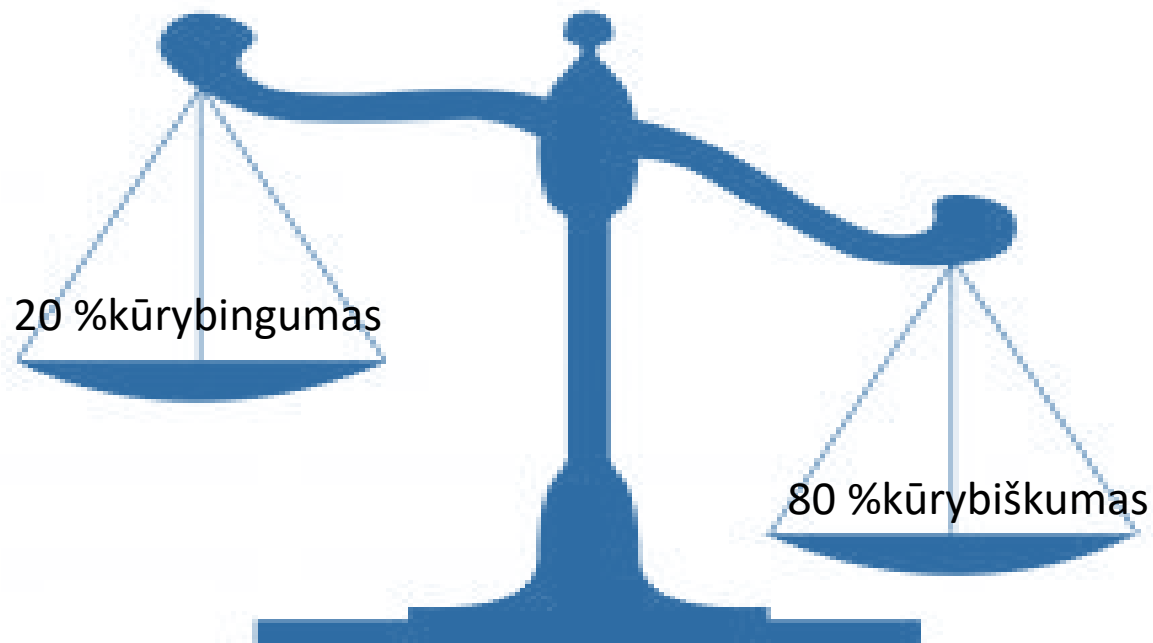

ompetencija

Rūta Girdzijauskienė, Aušra Kazlauskienė

Kūrybiškumas ar kūrybingumas?

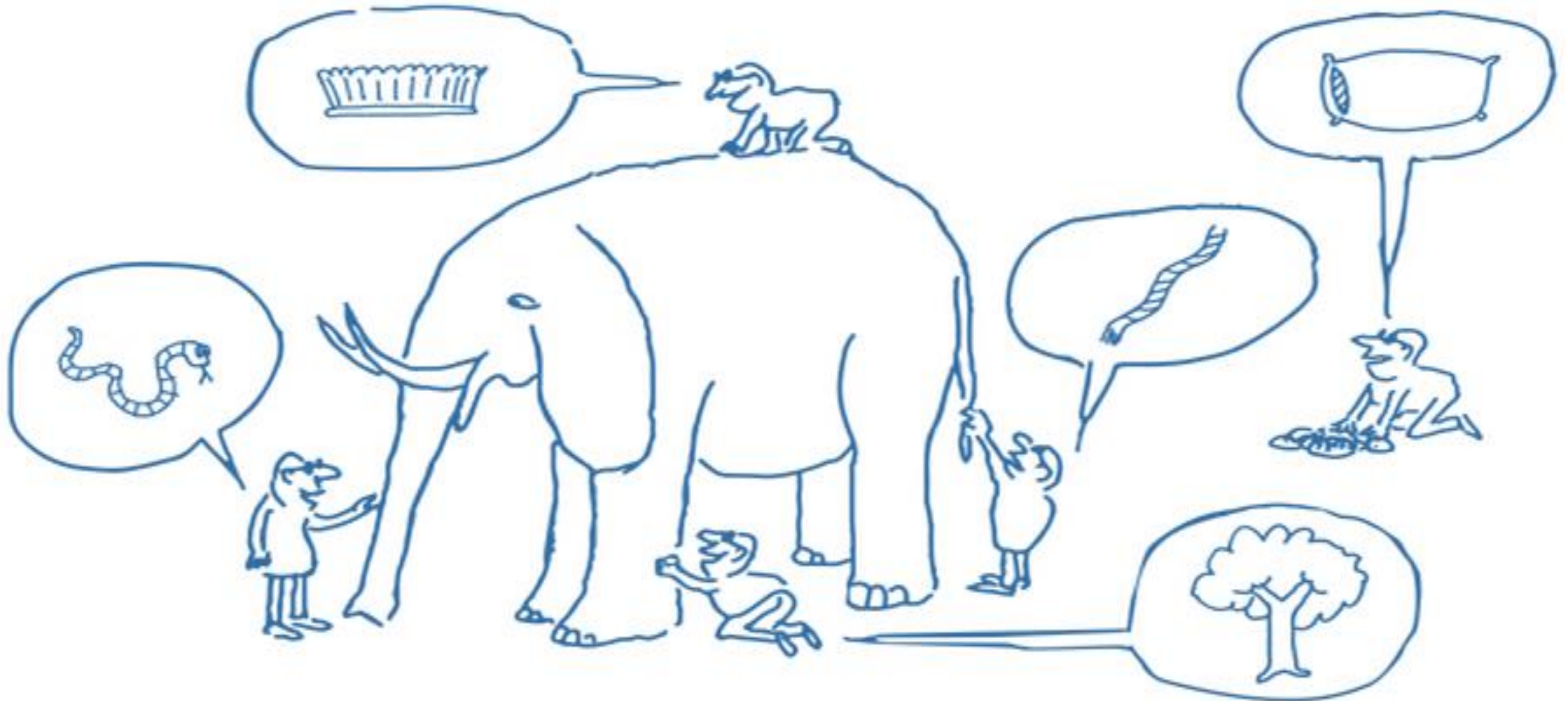
„... **kūrybingas** vartotinas reikšme „kuriantis, kūrybos galių turintis“, o **kūrybiškas**, -a – reikšme „netikėtus sprendimus randantis, originalus, netikėtas, išradingas“ (Stunžinas, 2015, p.8)

Mes visi kūrybiški, skiriasi tik
kūrybiškumo lygis
(Gardiner, 2001)

Kūrybiškumą lengva atpažinti?

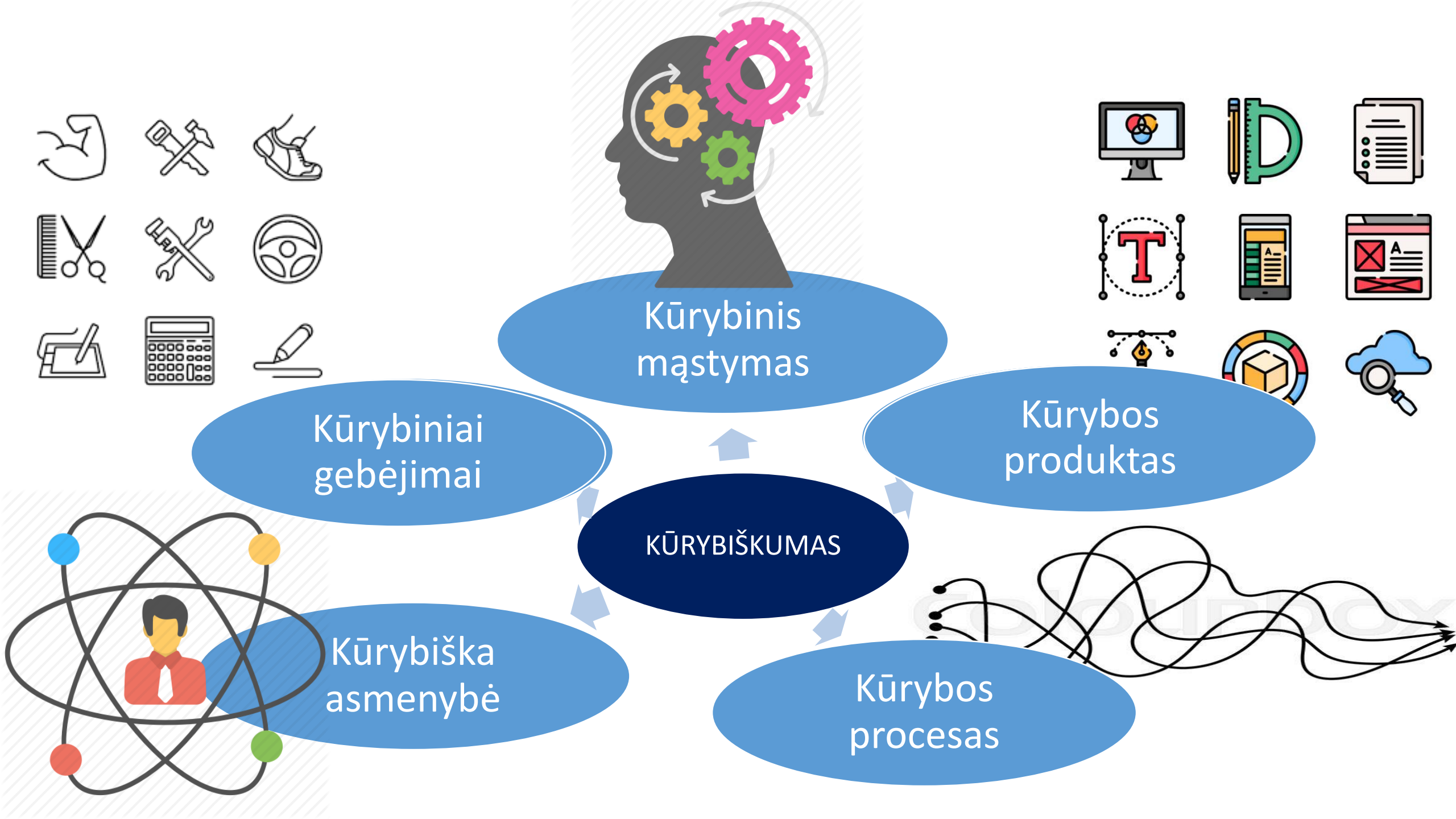
Kūrybiškumo rūšys

(Bourdieu P., Burnard P., Csikszentmihalyi M.)

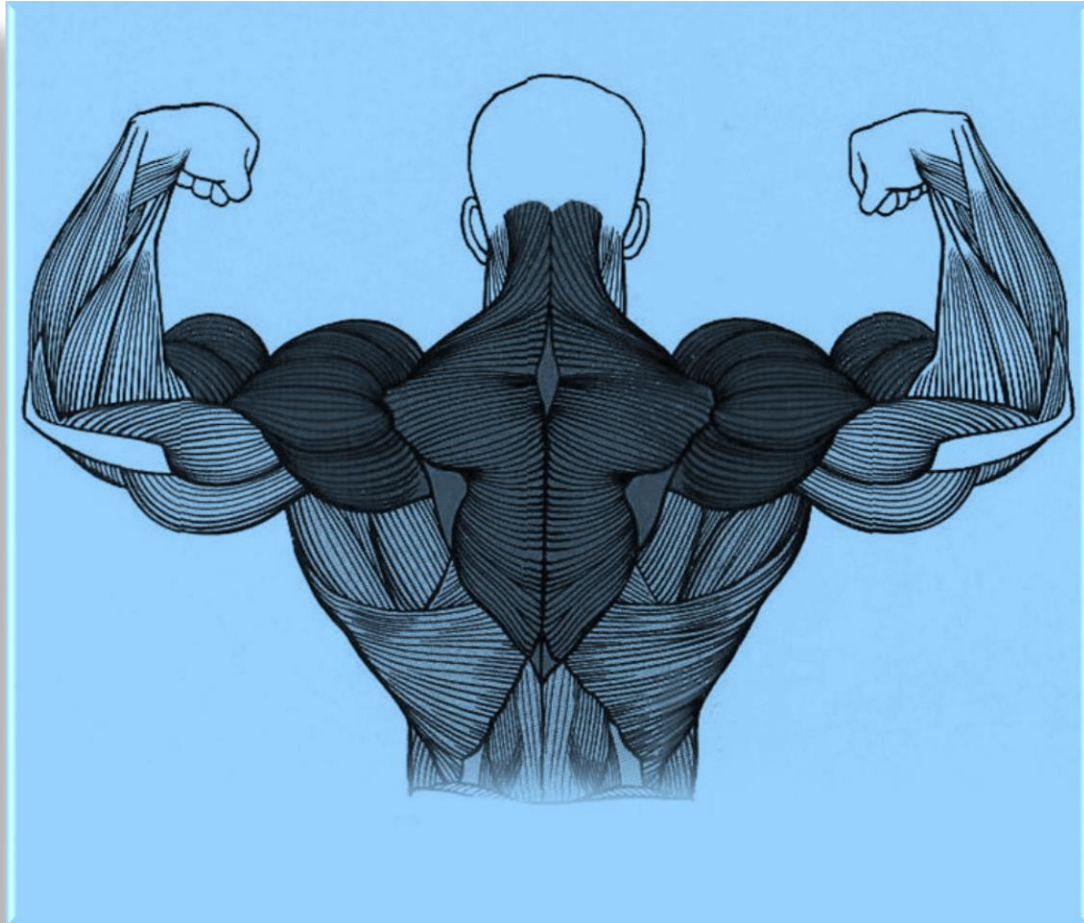
- Individualus
- Grupinis
- Bendruomeninis
- Tarpkultūrinis
- Atlikėjiškas
- Empatinis
- Racionalus

Idėjų generatorius
Įgyvendintojas
Kritikas / Analitikas
Entuziastas

Kūrybiškumas: raumuo ar įkvėpimas?

Kūrybiškumo kompetencija – gebėjimas tyrinėti, generuoti, kurti, vertinti sau ir kitiems reikšmingas kūrybines idėjas, produktus, problemų sprendimus.

Kūrybiškumo kompetencija – gebėjimas

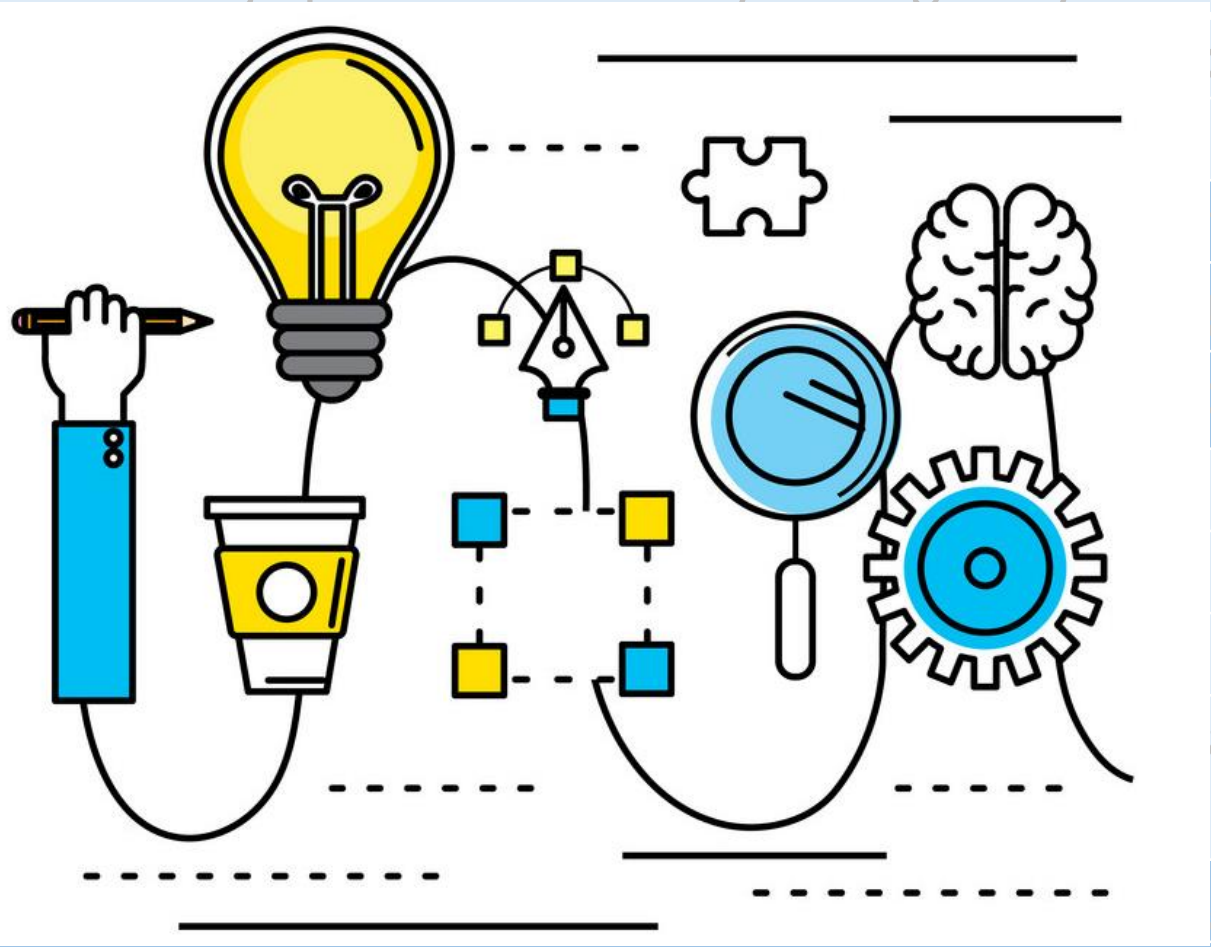
1. tyrinėti, generuoti, kurti, vertinti
2. sau ir kitiems reikšmingas
3. kūrybines idėjas, produktus, problemų sprendimus.

Kūrybiškumo kompetencija

Tyrinėjimas	<ul style="list-style-type: none">• Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.• Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.• Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.
Generavimas	<ul style="list-style-type: none">• Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.• Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsversto iš skirtingų perspektyvų.• Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.
Kūrimas	<ul style="list-style-type: none">• Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.• Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.• Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.• Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.
Vertinimas ir refleksija	<ul style="list-style-type: none">• Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

Kūrybos procesas

Tyrinėjimas	<ul style="list-style-type: none">• Ižvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.• Renka, siekia• Dalinasi žiniomis
Generavimas	<ul style="list-style-type: none">• Generuoja idėjas• Idėjas, galimybes• Pasirenka geriausias
Kūrimas	<ul style="list-style-type: none">• Kuria savarankiškai• Lanksčiai nurodymams• Kuria, tobulina• Etiškai veikia, atsižvelgiant į rezultatus.
Vertinimas ir refleksija	<ul style="list-style-type: none">• Vertina produktą• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

Tyrinėjimas

1. Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.
2. Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.
3. Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.

1. **Kodėl** taip įvyko / neįvyko? **Ką būtų galima** padaryti, pridėti, pakeisti? Ar ir **kodėl** galime vadinti tinkamu / netinkamu? **Kur** yra silpnoji vieta? Jei jums reikėtų
2. **Kur** ieškoti informacijos apie...? **Kokios** žinios ar gebėjimai reikalingi norint ...? **Kaip** atsirinkti iš turimos informacijos reikalingą? **Kas yra** iš surinkto perteklinis? **Ko** trūksta? Kas svarbiausia?
3. Įvardinkite, kas atrodo **jums svarbiausia**. Pateikite **3** argumentus... Kaip **jūsų aplinkoje** ... Kokios turite **patirties jūs** ar jūsų aplinkos žmonės? Tu dalyvavai, **kaip ...?**

- Užduotys, klausimai, diskusijos grupėje
- Pavyzdys
- Nuostaba, dėmesys, laikas, susidomėjimas, pripažinimas

Generavimas

4. Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.

5. Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsversto iš skirtingų perspektyvų.

6. Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.

4. Ko niekas **nesitikėtų** šioje situacijoje? Pateikite **3** pasiūlymus, kaip ...? **Kokie veiksmai** galėtų padėti? Jei norėtumėte **nustebinti**, jūs ...

5. Nelogiška, **neteisinga** būtų, jei ...? Kaip tai vertina **#, &, ©**? Kam šis sprendimas būtų **naudingas / žalingas**? Pateikite tris klausimus (kažkam) apie ...? Kuri iš idėjų / sumanymų / sprendimų yra **originaliausias, racionaliausias, lengviausiai įgyvendinamas, naudingiausias**?

6. Kas galėtų pakeisti ...? Ar ... pritartų?

- Užduotys, klausimai, diskusijos grupėje
- Pavyzdys
- Nuostaba, dėmesys, laikas, susidomėjimas, pripažinimas

Vertinimas ir refleksija

11. Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.

12. Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.

13. Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

11. **Kuo** šis sprendimas originalus / naujas toje situacijoje, tame kontekste? **Kodėl** šis darbas vertinamas kaip ...? **Kodėl** šis žmogus pripažįstamas kaip ...?

12. Kaip tai **susiję su tavimi**? **Kas pasikeistų**, jei šito nebūtų? **Kodėl** sakoma, kad ...?

13. **Kodėl** pavyko / nepavyko? **Ką** reikėtų prisiminti / keisti? Aš / darbas kūrybiškas, **nes** ...?

- Užduotys, klausimai, diskusijos grupėje, refleksija
- Pavyzdys
- Nuostaba, dėmesys, laikas, susidomėjimas, pripažinimas

... turi savo nuomonę, argumentuoja
... atranda sąsajas, įžvelgia
... siūlo, kelia idėjas
... nebijo rizikuoti ir klysti
... savarankiškai, pasitikinčiai, drąsiai

Kūrybinis mąstymas

Tyrinėjimas	• Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.
	• Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.
	Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.
Generavimas	• Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.
	• Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsvarsto iš skirtingų perspektyvų.
	Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.
Kūrimas	• Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.
	Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.
	Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.
	Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.
Vertinimas ir refleksija	• Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.
	• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.
	• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

Ar ne per sunku?

- 4 kl. Savarankiškai kelia klausimus, kurie padeda **įžvelgti** ir suprasti **problemas** – sudėtinga užduotis. Savarankiškai siūlo **kelias** kūrybines idėjas ar problemų **sprendimus** – sudėtinga užduotis.
- 6 kl. Iš kelių galimų išskiria kūrybos produktus pagal įvairius kūrybos vertinimo kriterijus (naujumas, įtaigumas, netikėtumas ir kt.), **nurodo jų eiliškumą** pagal pasirinktą kūrybos vertinimo kriterijų – gal 6 kl. sudėtinga?
- 10 kl. Idėjas kelia naudodamas **įvairias mąstymo operacijas** (analizės, sintezės, lyginimas, apibendrinimas, klasifikavimas, abstrahavimas, konkretizavimas) – gal 10 kl. dar nėra įvaldę visų mąstymo operacijų...
- Išskiria ir apibūdina svarbiausius savo ar **kitų sukurtus produktus, kūrybos sritis (mokslo, meno, kultūros ir kt.)** reikšmingiausius darbus, remdamasis nurodytais ar /ir paties pasirinktais kūrybos kriterijais – vertinti mokslo, meno, kultūros reikšmingiausius darbus 10 kl. sunku...

1. Daina yra gerai, kai ... (4 klasė, muzika)

1. Graži melodija
2. Geras balsas
3. Įdomi aplinka
4. Žino apie ką dainuoja
5. Įtikina, nesimaivo
6. Gražus pritarimas
7. Yra pasakojimas
8. Gražiai juda
9. Graži apranga
10. Įtraukiantis ritmas
11. Įsimenantis priedainis
12. Padeda kiti
13. Juda kamera
14. Matyti, ką visi daro
15. kažkas netikėto

4 kl. Išskiria esminę informaciją, idėjas ir su tuo susijusias kūrybines galimybes pagal vieną ar kelias savybes iš nurodytų

10 kl. Išskiria ir apibūdina svarbiausius savo ar kitų sukurtus produktus, kūrybos sritis (mokslo, meno, kultūros ir kt.) reikšmingiausius darbus, remdamasis nurodytais ar /ir paties pasirinktais kūrybos kriterijais

2. Kas atsakingas už gerą dainą?

Kompozitorius

- Graži melodija
- Įsimenantis priedainis
- Įtraukiantis ritmas
- Gražus pritarimas

Operatorius

- Juda kamera
- Matyti ką visi daro

*10 kl.... naudodamas įvairias mąstymo operacijas (**analizės, sintezės, apibendrinimas, klasifikavimas, abstrahavimas, konkretizavimas**)*

Dainininkas

- Geras balsas
- Žino apie ką dainuoja
- Įtikina, nesimaivo
- Gražiai juda

Režisierius

- Yra pasakojimas
- Graži apranga
- Įdomi aplinka
- Padeda kiti
- Kažkas netikėto

4 kl. Išskiria esminę informaciją, idėjas ir su tuo susijusias kūrybines galimybes pagal vieną ar kelias savybes iš nurodytų šaltinių.

Užduotys

- Jūs norėtumėte būti toks, kaip x dainininkas. Kaip to reikėtų pasiekti? Pateikite 3 klausimus dainos atlikėjui?

4 kl. Savarankiškai kelia klausimus, kurie padeda įžvelgti ir suprasti problemas bei kūrybines galimybes.

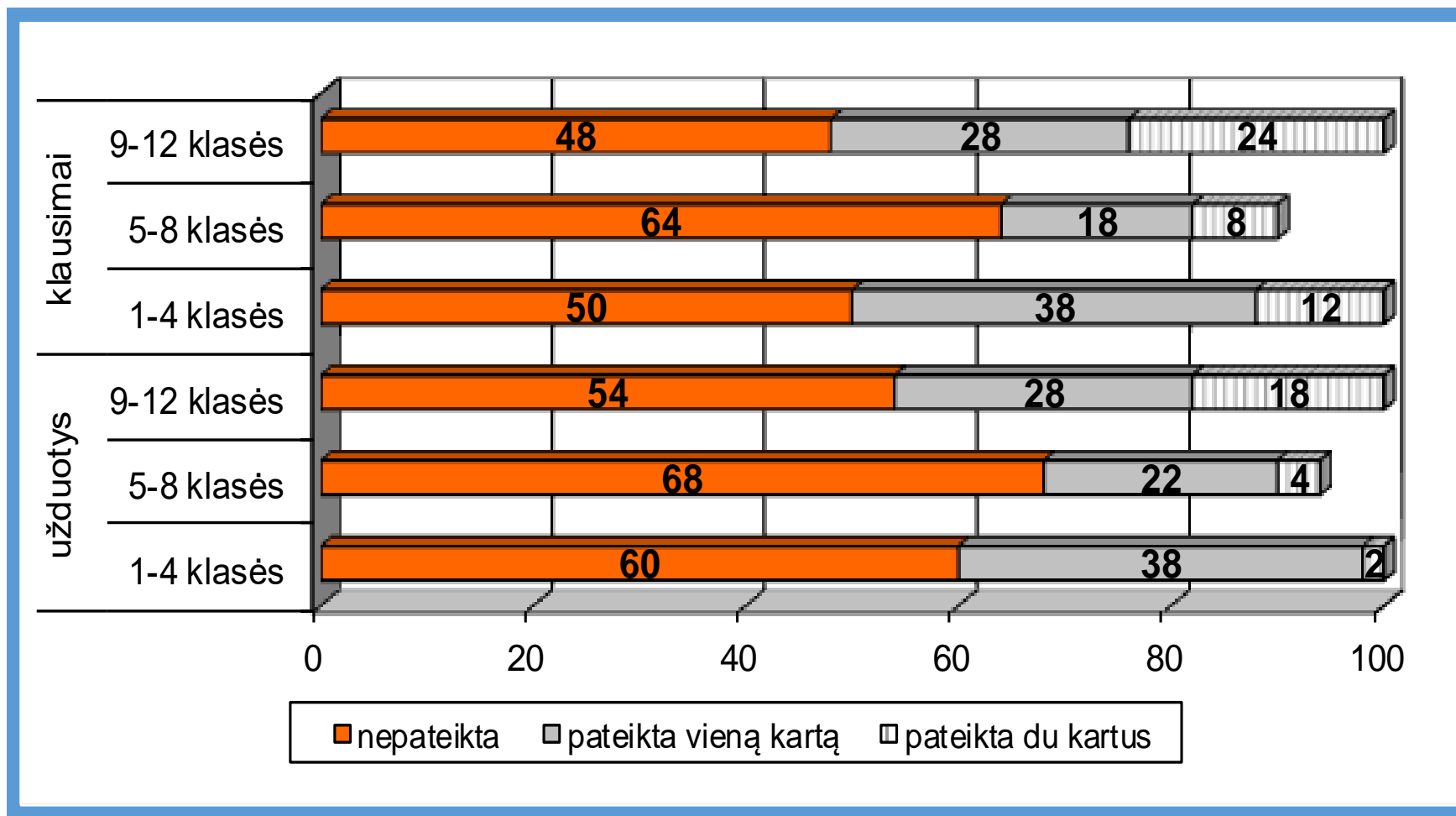
- Pateikite užsakymą kompozitoriui, kokią dainą jis turėtų jums sukurti. Paaiškinkite, kam daina skirta, kokiomis aplinkybėmis bus atliekama?

4 kl. Idėjas kelia derindamas spontanišką ir racionalų kūrybinio mąstymo būdus, atsižvelgiant į problemas pobūdį ir situaciją.

- Pasirinkite „blogą“ dainą. Kodėl ji bloga? Ką reikėtų padaryti, kad ji taptų gera? Jei reikėtų išrinkti vieną sprendimą, koks jis būtų?

4 kl. Savarankiškai siūlo kelias kūrybines idėjas ar problemų sprendimus. Svarsto, kuris iš jų tinkamiausias, įvertindamas galimybes ir aplinkybes.

Divergentinio tipo klausimai ir užduotys pamokoje (n=150)

Kokio dalyko pamokose, 10 klasės mokinių manymu, labiausiai skatinamas jų kūrybiškumas? (n=470)

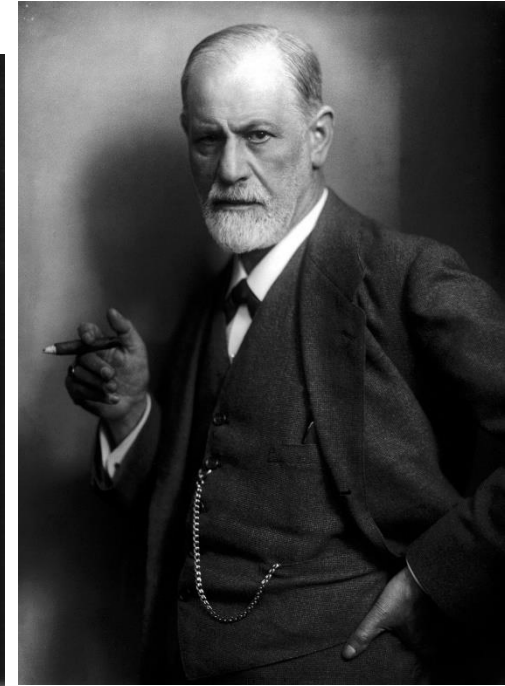
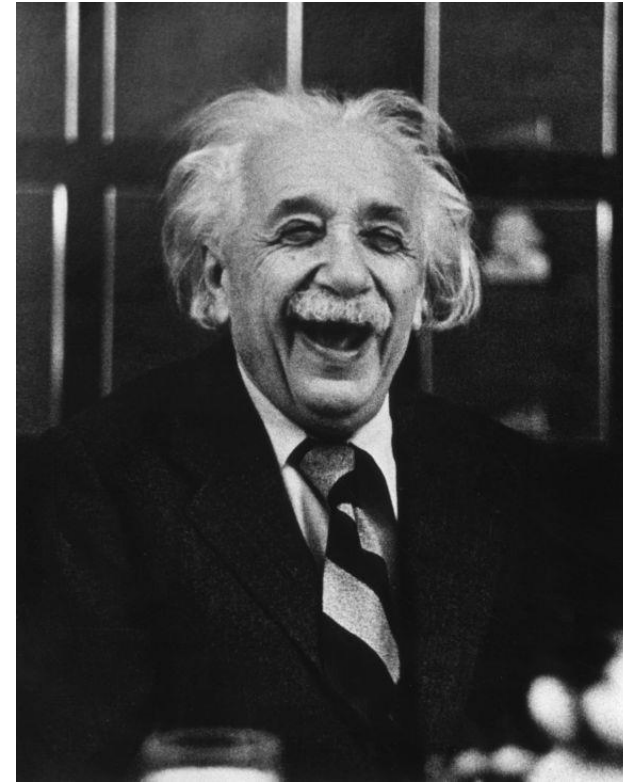
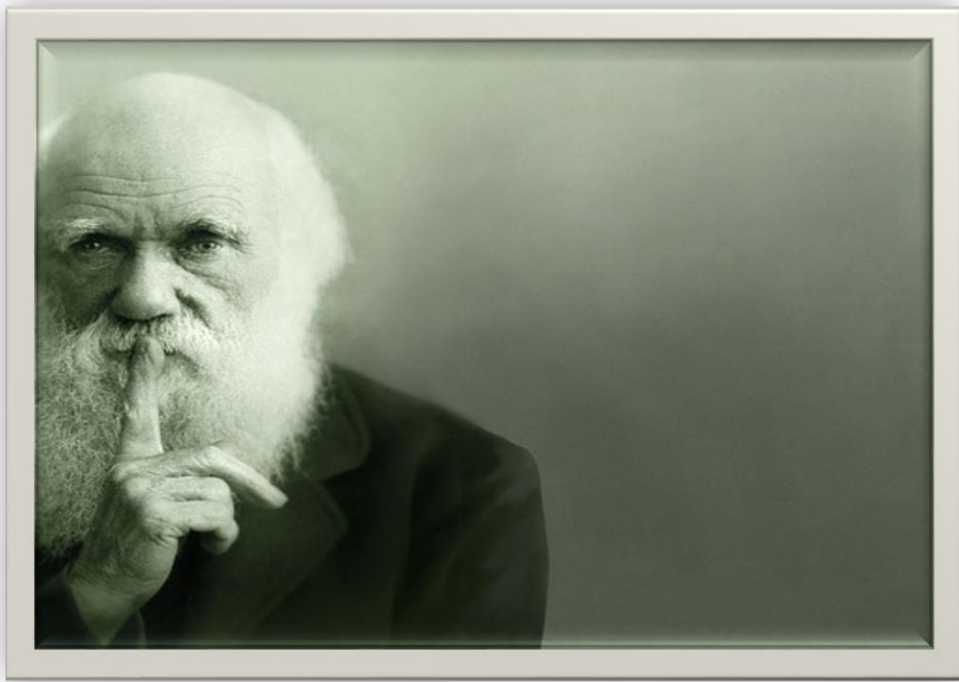
- **Dailė** 40,7%
- **Muzika** 21,6%
- **Lietuvių kalba** 12,4%
- **Kūno kultūra** 6,2%
- **Matematika** 3,8%
- **Anglų kalba** 2,9%

Kūrybiška asmenybė

Socialiai ir kultūriškai atsakingas kūrybiškumas

Tyrinėjimas	• Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.
	• Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.
	• Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.
Generavimas	• Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.
	• Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsversto iš skirtingų perspektyvų.
	• Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.
Kūrimas	• Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.
	• Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.
	• Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.
	• Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.
Vertinimas ir refleksija	• Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.
	• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.
	• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

Kūrybiška asmenybė

Kūrybiška asmenybė

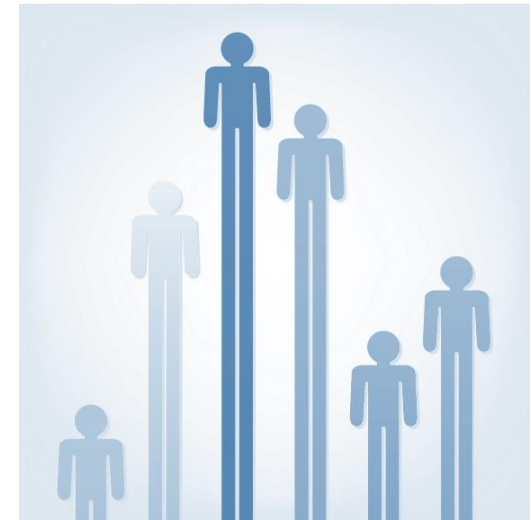

Kūrybos rezultatas

Tyrinėjimas	• Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.
	• Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.
	• Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.
Generavimas	• Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.
	• Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsversto iš skirtingų perspektyvų.
	• Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.
Kūrimas	• Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.
	• Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.
	• Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.
	• Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.
Vertinimas ir refleksija	• Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.
	• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.
	• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

Ar tikrai?

- Svarbiausia procesas, o ne rezultatas.
- Viskas, ką mokiniai sukuria, yra kūrybiška.

Kūrybiškumo lygiai

- Pritaikymas.

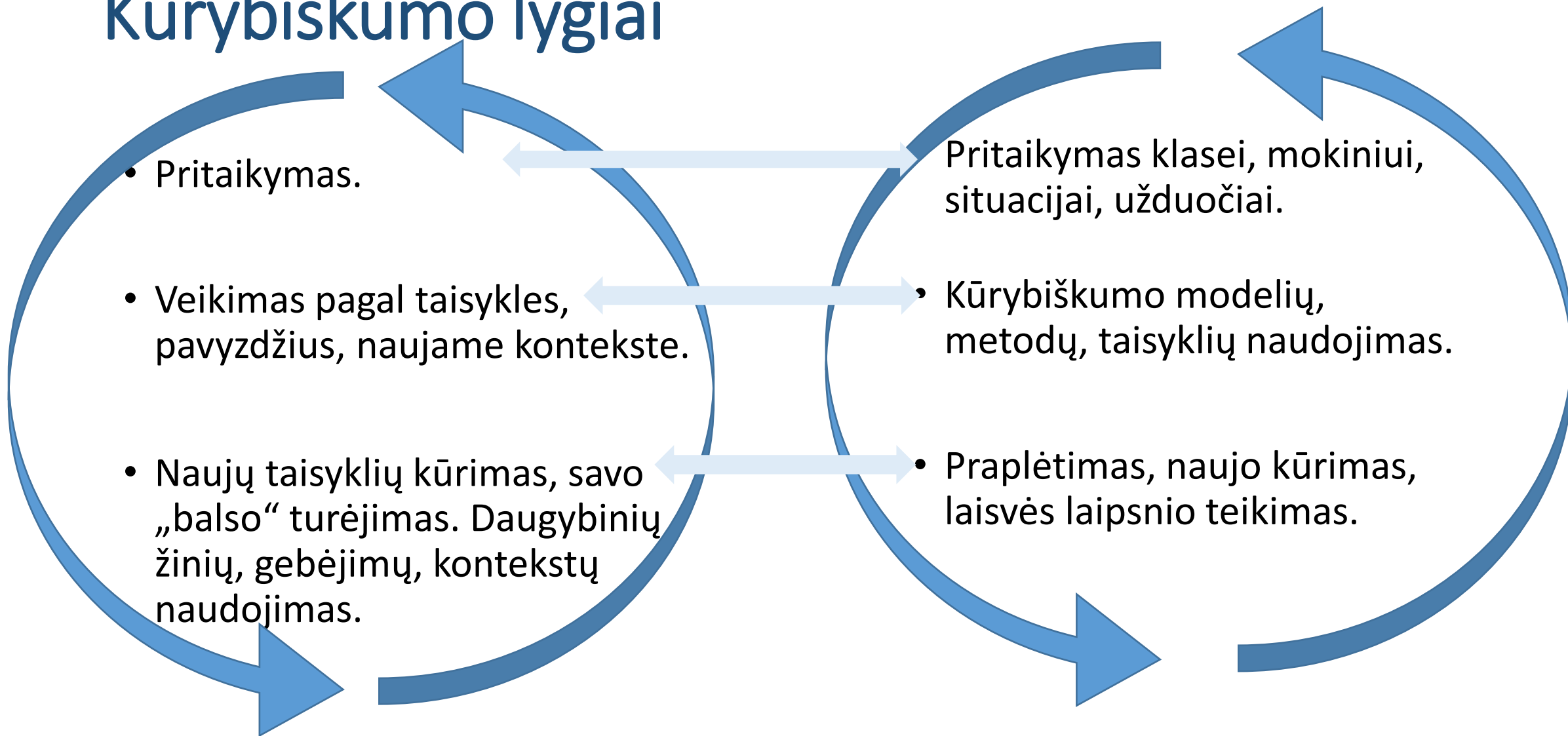
- Veikimas pagal taisykles, pavyzdžius, naujame kontekste.

- Naujų taisyklių kūrimas, savo „balso“ turėjimas. Daugybinių žinių, gebėjimų, kontekstų naudojimas.

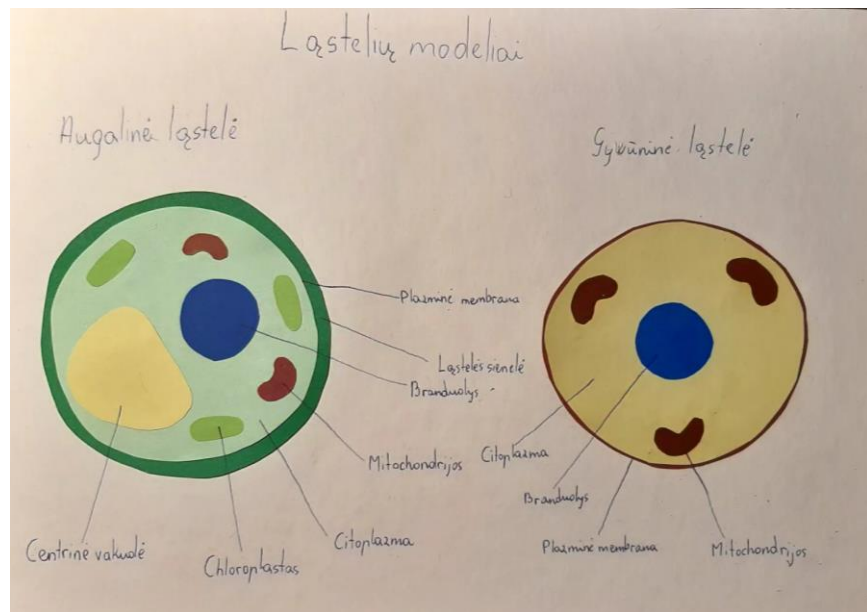
- Pritaikymas klasei, mokiniui, situacijai, užduočiai.

- Kūrybiškumo modelių, metodų, taisyklių naudojimas.

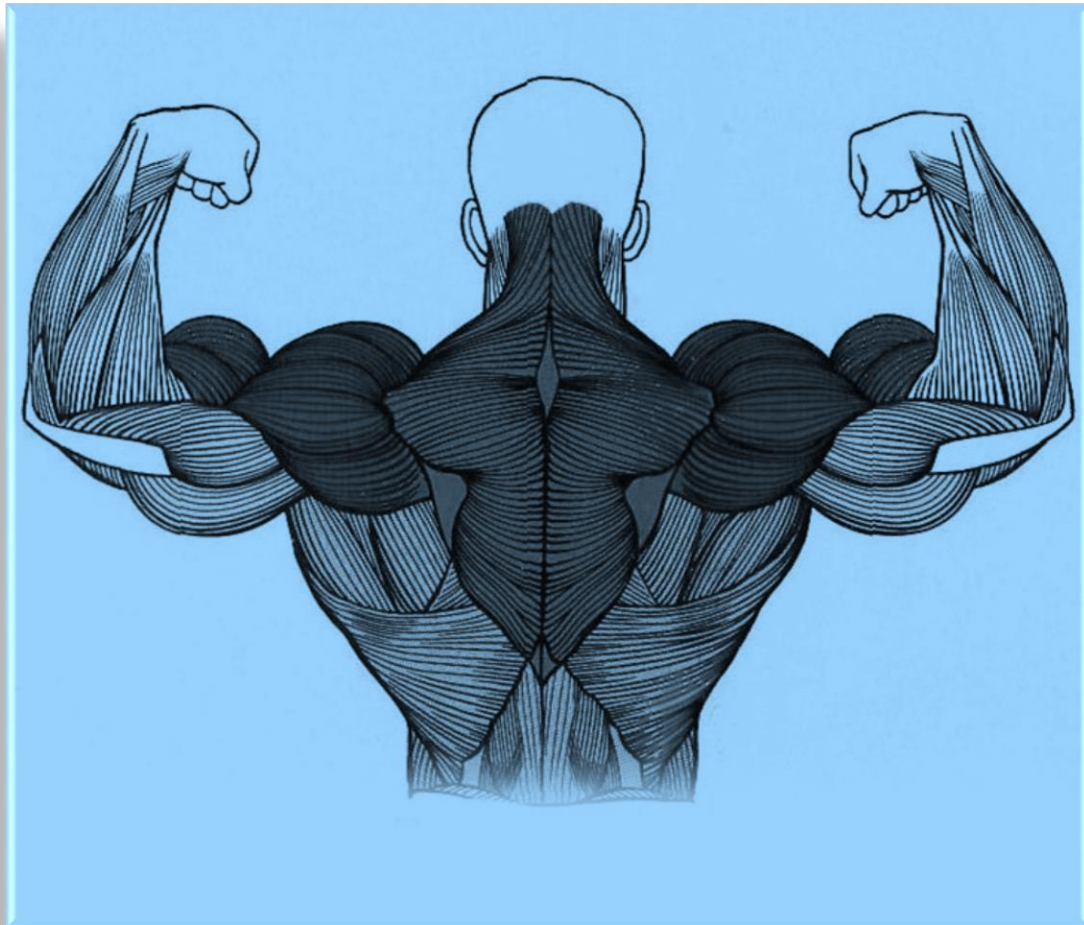
- Praplėtimas, naujo kūrimas, laisvės laipsnio teikimas.

Lāstelēs sandara

Kūrybiškumas: raumuo ir įkvėpimas

Kūrybiškumo kompetencija

Tyrinėjimas

Generavimas

Kūrimas

Vertinimas ir
refleksija

Ar kūrybiškumo kompetencijos dedamosios turi būti suprantamos kaip nuoseklus procesas?

Kodėl kūrybiškumo kompetencijų aprašas toks platus? Kodėl jis nediferencijuotas- neatskirta, kas tinka neformaliajam ugdymui, kas lietuvių kalbos ir literatūros pamokoms?

Kaip (ar) reikia vertinti kūrybiškumą?

**Ar mokytojai turės rekomendacijas kaip matuoti kūrybiškumą?
Kuris vaiko darbas bus kūrybiškas, o kuris ne visai?**

Tyrinėjimas	<ul style="list-style-type: none">• Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.• Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.• Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.
Generavimas	<ul style="list-style-type: none">• Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.• Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsvarsto iš skirtingų perspektyvų.• Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.
Kūrimas	<ul style="list-style-type: none">• Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.• Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.• Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.• Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.
Vertinimas ir refleksija	<ul style="list-style-type: none">• Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

Kūrybiškumo kompetencija ir kritinis mąstymas

Tyrinėjimas	<ul style="list-style-type: none">• Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.• Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.• Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.
Generavimas	<ul style="list-style-type: none">• Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.• Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsversto iš skirtingų perspektyvų.• Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.
Kūrimas	<ul style="list-style-type: none">• Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.• Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.• Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.• Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.
Vertinimas ir refleksija	<ul style="list-style-type: none">• Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

Kūrybiškumo ir verslumo kompetencija

- Įvairių žinių ir gebėjimų derinys, taikomas efektyviam ir ekonomiškam įvairių ūkinių, socialinių ir asmeninių klausimų bei problemų sprendimui,
- susijusių su užimtumu, darbo paieška, profesine karjera, profesinių uždavinių, aktualių visuomeninių problemų sprendimu.

Tyrinėjimas	<ul style="list-style-type: none">• Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.• Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.• Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.
Generavimas	<ul style="list-style-type: none">• Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.• Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsversto iš skirtingų perspektyvų.• Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.
Kūrimas	<ul style="list-style-type: none">• Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.• Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.• Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.• Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.
Vertinimas ir refleksija	<ul style="list-style-type: none">• Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

Kaip (ar) reikia vertinti kūrybiškumą?

**Ar mokytojai turės rekomendacijas kaip matuoti kūrybiškumą?
Kuris vaiko darbas bus kūrybiškas, o kuris ne visai?**

Tyrinėjimas	<ul style="list-style-type: none">• Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes.• Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją.• Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.
Generavimas	<ul style="list-style-type: none">• Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.• Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsvarsto iš skirtingų perspektyvų.• Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.
Kūrimas	<ul style="list-style-type: none">• Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.• Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.• Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.• Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.
Vertinimas ir refleksija	<ul style="list-style-type: none">• Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.• Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.• Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

- Nuo ko pradėti dalyko mokytojui einant į klasę dirbti pagal atnaujintą programą?
- Kokie galimi kūrybiški sprendimai padėti mokytojui ugdyti kūrybiškumo kompetenciją?
- Kokios priemonės bei metodai galėtų padėti ugdyti mokytojų kūrybiškumą?

- Užduotys, klausimai, diskusijos, dalinimasis
- Pavyzdys
- Nuostaba, dėmesys, laikas, susidomėjimas, pripažinimas

“Kai nežinai kur eini, bet kuris kelias tenai nuves”

*Mirusių poetų draugija,
Dead Poets Society, 1989*

